SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 1. junija 2006*

V združenih zadevah C-442/03 P in C-471/03 P,

zaradi dveh pritožb na podlagi člena 56 Statuta Sodišča, vloženih 17. oktobra oziroma 10. novembra 2003,

P & O European Ferries (Vizcaya) SA, s sedežem v Bilbau (Španija), ki jo zastopajo J. Lever, QC, J. Ellison, solicitor, in M. Pickford, barrister, skupaj z E. Bourtzalasom in J. Folguera Crespo, odvetnika,

tožeča stranka v zadevi C-442/03 P,

Diputación Foral de Vizcaya, ki jo zastopajo I. Sáenz-Cortabarría Fernández in M. Morales Isasi, odvetnika,

tožeča stranka v zadevi C-471/03 P,

* Jezika postopka: angleščina in španščina.

druga stranka v postopku je

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopata N. Khan in J. Buendía Sierra, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, J. Malenovský, J.-P. Puissochet (poročevalec), S. von Bahr in A. Borg Barthet, sodniki,

generalni pravobranilec: A. Tizzano,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 22. septembra 2005,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 9. februarja 2006

izreka naslednjo

Sodbo

1 P & O European Ferries (Vizcaya) SA, prej Ferries Golfo de Vizcaya SA (v nadaljevanju: P & O Ferries) in Diputación Foral de Vizcaya (Svet province Biskaj, v nada-

ljevanju: Diputación) s pritožbama predlagata razveljavitev sodbe Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 5. avgusta 2003 v združenih zadevah P & O European Ferries (Vizcaya) in Diputación Foral de Vizcaya proti Komisiji (T-116/01 in T-118/01, Recueil, str. II-2957, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je zavrnilo njuni tožbi za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije 2001/247/ES z dne 29. novembra 2000 o shemi pomoči, ki jo je Španija uvedla v korist ladjarske družbe Ferries Golfo de Vizcaya (UL 2001, L 89, str. 28, v nadaljevanju: izpodbijana odločba).

Dejansko stanje in izpodbijana odločba

2 Dejansko stanje spora je izpodbijana sodba povzela tako:

„1 Diputación […] in Ministrstvo za trgovino in turizem baskovske vlade na eni strani in Ferries Golfo de Vizcaya, zdaj P & O European Ferries (Vizcaya) […], na drugi strani so 9. julija 1992 podpisali sporazum (v nadaljevanju: prvotni sporazum) o vzpostavitvi trajektnih storitev med Bilbaom in Portsmouthom. Ta sporazum je predvideval, da organi podpisniki med marcem 1993 in marcem 1996 pridobijo 26.000 vavčerjev za potovanje, ki se uporabijo za linijski prevoz Bilbao-Portsmouth. Maksimalno finančno nadomestilo, ki se plača P & O Ferries, je bilo določeno na 911.800.000 španskih pezet (ESP) in dogovorjeno je bilo, da naj bi tarifa na potnika znašala 34.000 ESP za leti 1993–1994 ter 36.000 ESP za leti 1994-1995 in, z možnostjo spremembe, 38.000 ESP za leti 1995–1996. Komisija o prvotnem sporazumu ni bila obveščena.

2 Družba Bretagne Angleterre Irlande, ki je pod trgovskim imenom ‚Britanny Ferries' že več let opravljala linijski prevoz med pristaniščema Plymouth v Združenem

kraljestvu in Santander v Španiji, je z dopisom z dne 21. septembra 1992 pri Komisiji vložila prijavo v zvezi z velikimi subvencijami, ki naj bi jih Diputación in baskovska vlada odobrili P & O Ferries.

3 Komisija je v dopisu z dne 30. novembra 1992 pozvala špansko vlado, naj ji predloži vse koristne podatke o zadevnih subvencijah. Komisija je njen odgovor prejela 1. aprila 1993.

4 Komisija se je 29. septembra 1993 odločila uvesti postopek iz člena 93(2) Pogodbe ES (sedaj člen 82(2) ES). Menila je, da prvotni sporazum ni pomenil normalnega trgovskega posla, ker se je nanašal na pridobitev vnaprej določenega števila vavčerjev za potovanje za triletno obdobje, ker je bila dogovorjena cena višja od tržne stopnje, ker naj bi se vavčerji za potovanje plačali tudi za potovanja, ki se niso opravila ali pa so bila preusmerjena v druga pristanišča, ker je sporazum vključeval obveznost podjetja, da prevzame vse izgube v prvih treh letih opravljanja nove storitve in ker tako za P&O Ferries ni bilo tržnega tveganja. Komisija je glede na posredovane informacije menila, da je finančna pomoč, ki je bila dana P&O Ferries, pomenila državno pomoč v smislu člena 92 Pogodbe ES (po spremembi člen 87 ES) in ni izpolnjevala pogojev, ki so potrebni, da se razglasi za združljivo s skupnim trgom.

5 Komisija je špansko vlado o zgoraj omenjeni odločitvi obvestila z dopisom z dne 13. oktobra 1993 in jo pozvala, naj ji potrdi, da bo začasno prekinila z vsemi izplačili zadevne pomoči, do sprejetja končne odločbe Komisije. V tem dopisu je špansko vlado tudi pozvala, naj predloži pripombe in posreduje vse podatke, potrebne za presojo te pomoči.

6 Baskovska vlada je z dopisom z dne 10. novembra 1993 obvestila Komisijo, da je začasno prekinila izvajanje prvotnega sporazuma.

7 Odločba o začetku postopka v zvezi s pomočjo, ki jo je Kraljevina Španija dodelila P & O Ferries, je bila predmet obvestila Komisije, ki je bilo naslovljeno na preostale države članice in zainteresirane stranke ter je bilo objavljeno v *Uradnem listu Evropskih skupnosti* (UL 1994, C 70, str. 5).

8 V upravnem postopku sta P & O Ferries in Komisija razpravljali o vrsti sporazuma, ki bi ga stranki lahko izpogajali. Te razprave so se še posebej nanašale na predlagane spremembe prvotnega sporazuma in predloge, da se ga nadomesti z novim sporazumom.

9 P & O Ferries je z dopisom z dne 27. marca 1995, naslovljenim na uradnika Generalnega direktorata (GD) za promet, ki je zadolžen za državne pomoči v sektorju prometa, Komisiji poslala nov sporazum (v nadaljevanju: novi sporazum), ki sta ga Diputación in P & O Ferries sklenili 7. marca 1995 in naj bi veljal od leta 1995 do leta 1998. Iz priloženega dopisa izhaja, da bi Diputación morala prejeti obresti na zneske, ki so bili P & O Ferries na voljo na podlagi prvotnega sporazuma.

10 V skladu s tem novim sporazumom se je Diputación zavezala, da bo v obdobju od januarja 1995 do decembra 1998 pridobila skupno 46.500 vavčerjev za potovanje, ki se bodo uporabili za linijski prevoz Bilbao-Portsmouth, ki ga opravlja P & O Ferries. Maksimalno finančno nadomestilo, ki ga plača javni organ, je bilo določeno na 985.500.000 ESP, od katerih je bilo treba 300.000.000 plačati leta 1995, 315.000.000 leta 1996, 198.000.000 leta 1997 in 172.500.000 leta 1998. Dogovorjena tarifa na potnika je znašala 20.000 za leto 1995, 21.000 za leto 1996, 22.000 za leto 1997 in 23.000 za leto 1998. Te tarife so bile zmanjšane glede na dolgoročnost obveznost nakupa s strani Diputación in so bile izračunane na osnovi

referenčne tarife 22.000 ESP, namreč objavljene tržne tarife za leto 1994, povečane za 5 % letno, kar je za leto 1995 znašalo 23.300 ESP, za leto 1996 24.500ESP, za leto 1997 25.700 ESP in za leto 1998 26.985 ESP.

11 Peta točka novega sporazuma določa:

‚[Diputación] s tem potrjuje, da so bili sprejeti vsi potrebni ukrepi za uskladitev z vsemi predpisi, ki se uporabljajo v zvezi s tem sporazumom, in še posebej, da le-ta ne krši nacionalne zakonodaje, zakonodaje o varstvu konkurence in člena 92 Rimske pogodbe, in da so bili sprejeti vsi ukrepi za uskladitev s členom 93(3) Rimske pogodbe.‘

12 Komisija je 7. junija 1995 sprejela odločbo o ustavitvi postopka preiskave, uvedenega glede pomoči v korist P & O Ferries (v nadaljevanju: odločba z dne 7. junija 1995).

13 V odločbi z dne 7. junija 1995 je navedeno, da je novi sporazum uvedel številne pomembne spremembe, da bi se zadostilo zahtevam Komisije. Baskovska vlada ni bila stranka tega sporazuma. Na podlagi informacij, posredovanih Komisiji, je bilo število vavčerjev za potovanje, ki jih mora kupiti Diputación, določeno glede na predvidevano povpraševanje določenih skupin oseb z nizkimi prihodki in s strani tistih, vključenih v socialne in kulturne programe, vključno s šolskimi skupinami, mladimi in starejšimi. Cena vavčerjev za potovanje je bila nižja od cen vozovnic, oglaševanih v brošuri za zadevno obdobje, v skladu z normalno tržno prakso količinskih popustov za velike uporabnike tržnih storitev. V odločbi je bilo tudi navedeno, da preostale točke prvotnega sporazuma, ki so bile razlog za preiskave, niso vključene v novi sporazum.

14 Komisija je v odločbi z dne 7. junija 1995 tudi ugotovila, da so upravičenost linije, ki jo ponuja P & O Ferries, izkazali doseženi tržni rezultati in da je slednja lahko vzpostavila svoje dejavnosti brez koriščenja državne pomoči. V skladu z novim sporazumom naj P & O Ferries ne bi imela nobenih posebnih pravic za uporabo pristanišča Bilbao, in njena prednost pri privezu naj bi bila omejena na posebne vozne rede odhodov in prihodov njenih plovil, kar naj bi pomenilo, da bi lahko druga plovila dejansko uporabljala privez v ostalem času. Komisija je menila, da naj bi se novi sporazum, ki je bil zasnovan v dobrobit lokalnih prebivalcev, ki uporabljajo lokalne trajektne storitve, kazal kot izraz normalnega in lojalnega tržnega razmerja, z neodvisnim oblikovanjem cen za ponujene storitve.

15 Komisija je tako štela, da novi sporazum ni pomenil državne pomoči in se je odločila, da ustavi postopek, ki ga je začela 29. septembra 1993.

16 S sodbo z dne 28. januarja 1999 v zadevi BAI proti Komisiji (T-14/96, Recueil, str. II-139 […]) je Sodišče prve stopnje razglasilo ničnost odločbe z dne 7. junija 1995, ker se je Komisija oprla na napačno razlago člena 92(1) Pogodbe ES, ko je sklenila, da novi sporazum ni pomenil državne pomoči.

17 Komisija se je 26. maja 1999 odločila, da začne postopek iz člena 88(2) ES z namenom, da zainteresiranim strankam omogoči predložitev pripomb o stališču, ki ga je Komisija sprejela v luči [zgoraj navedene] sodbe [BAI proti Komisiji] (UL 1999, C 233, str. 22). O tem je Kraljevino Španijo obvestila z dopisom z dne 16. junija 1999. Prejeta stališča nekaterih zainteresiranih strank je posredovala španskim organom, da se o njih izjavijo. Ti so svoja stališča posredovali z dopisom z dne 21. oktobra 1999, ki so jih dopolnili z dodatnimi pripombami 8. februarja in 6. junija 2000."

3 Izpodbijana sodba je tako predstavila izpodbijano odločbo:

„18 Komisija je z [izpodbijano odločbo] […] zaključila postopek iz člena 88(2) ES in zadevno pomoč razglasila za nezdružljivo s skupnim trgom ter Kraljevini Španiji odredila, da zahteva njeno povračilo.

19 Iz izpodbijane odločbe izhaja, da je Diputación z nakupom vavčerjev za potovanje po eni strani poskušala subvencionirati potovanja za starejše osebe, ki prebivajo v Biskaju, v okviru programa za pavšalna počitniška potovanja po meri z naslovom ‚Adineko' in po drugi strani olajšati dostop do prevoza osebam in ustanovam v Biskaju, ki imajo potrebe po posebnih pogojih za potovanja (na primer lokalni organi, združenja, poklicne šole in fakultete). Iz izpodbijane odločbe je tudi razvidno, da so avtonomni baskovski organi program Adineko vzpostavili z namenom, da z letom 1996 nadomestijo državni program subvencioniranih potovanj z imenom ‚Inserso', ki ga je letno koristilo približno 15.000 prebivalcev Biskaja (uvodne izjave od 32 do 34, 48 in 51 odločbe).

20 Komisija pri presoji pomoči ugotavlja, da skupno število vavčerjev za potovanje, ki jih je kupila Diputación, ni bilo določeno glede na njene dejanske potrebe. Po njenem mnenju in v nasprotju s pojasnili Diputación se število vavčerjev, kupljenih od P & O Ferries, ni moglo oceniti iz številčnih podatkov programa Inserso. Ugotavlja (uvodna izjava 49):

‚[Diputación] se je odločila, da leta 1995 kupi 15.000 vavčerjev za potovanje od [P & O Ferries], medtem ko je še sodelovala v programu Inserso, za katerega se je štelo, da ga izkorišča približno 15.000 oseb v Biskaju. Avtonomni baskovski organi niso pojasnili, zakaj so se to leto potrebe v Biskaju podvojile. Tudi niso navedli, zakaj je bilo le 9000 in 7500 vavčerjev za potovanje (namesto 15.000)

razdeljenih v okviru programa v letu 1997 in 1998. Ko se je [Diputación] odločila, da se zaveže k nakupu tega števila vavčerjev za potovanje, ni vedela, da bodo program Inserso še naprej koristili prebivalci regije [čeprav je Diputación prenehala sodelovati pri tem programu] in da svojega programa ne bo izpeljala do konca. Avtonomni baskovski organi tudi niso pojasnili, zakaj se je število nakupljenih vavčerjev za potovanje razlikovalo iz meseca v mesec (na primer, januarja 1995 je bilo pridobljeno 750 vavčerjev, februarja istega leta pa 3000).'

21 Glede števila razdeljenih vavčerjev je v odločbi ugotovljeno, da je bilo med letoma 1996 in 1998 v okviru Adineka razdeljenih skupaj 3532 vavčerjev in med letoma 1995 in 1998 12.520 vavčerjev za potovanje v okviru programa za olajšanje dostopa do prevoza oseb in ustanov v Biskaju (uvodni izjavi 50 in 51).

22 Končno Komisija ugotavlja, da novi sporazum vsebuje več neobičajnih določb, ki jih običajni trgovski sporazum o nakupu vavčerjev za potovanje ne bi vseboval, in primeroma omenja dejstvo, da sporazum določa tedensko in letno število potovanj, ki jih mora zagotoviti P & O Ferries, dejstvo, da bo potrebno soglasje Diputación v primeru, če bi P & O Ferries želela zamenjati plovilo, s katerim opravlja prevoz, in dejstvo, da sporazum določa nekatere pogoje, kot so državljanstvo članov posadke in poreklo blaga ter storitev (uvodna izjava 52).

23 Komisija je iz tega sklepala (uvodna izjava 53) naslednje:

,[Novi sporazum] ni ustrezal dejanskim družbenim potrebam avtonomnih baskovskih organov in ni bil normalni trgovski posel, temveč prej pomoč ladjarski družbi. Temu sklepu govori v prid dejstvo, da so bili zneski, podeljeni na podlagi [prvotnega sporazuma] in [novega sporazuma], približno enaki. Organi so izde-

lali drugi program, ki je dopuščal ladjarski družbi, da ohrani znesek pomoči, obljubljene leta 1992.‘

24 Po mnenju Komisije v tem primeru ni uporabljiva nobena izjema iz člena 87(2) in (3) ES (uvodne izjave od 56 do 73).

25 V zvezi s povračilom pomoči Komisija zavrača trditev, da bi povračilo izničilo legitimna pričakovanja Diputación in P & O Ferries. V tej zvezi se Komisija opira na točke od 51 do 54 obrazložitve sodbe Sodišča z dne 14. januarja 1997 v zadevi Španija proti Komisiji (C-169/95, Recueil, str. I-135), ki jih navaja v celoti. Prav tako se sklicuje na dejstvo, da je bila odločba z dne 7. junija 1995 izpodbijana v rokih in jo je Sodišče prve stopnje nato razglasilo za nično, da je bila pomoč izvršena, še preden je Komisija sprejela končno odločbo o tem in da država članica ni nikoli opravila veljavne priglasitve na podlagi člena 88(3) ES (uvodne izjave od 74 do 78).

26 Člen 1 izpodbijane odločbe določa:

‚Državna pomoč, ki jo je Španija odobrila [P & O Ferries] v višini 985.500.000 španskih pezet, je nezdružljiva s skupnim trgom.‘

27 Člen 2 izpodbijane odločbe določa:

‚1. Španija sprejme vse potrebne ukrepe, da od prejemnika izterja pomoč iz člena 1, ki jo je dobil nezakonito.

2. Povračilo se izvede nemudoma in v skladu s postopki nacionalnega prava pod pogojem, da omogočajo takojšnjo in učinkovito izvršitev odločbe. Pomoči, ki jih je treba vrniti, zajemajo obresti od datuma, ko je prejemnik pomoč prejel, do datuma, ko jo je dejansko vrnil. Obresti se izračunajo na podlagi referenčne obrestne mere, ki se uporablja za izračun ekvivalentnih subvencij v okviru regionalnih pomoči.'"

Postopek pred Sodiščem prve stopnje in izpodbijana sodba

4 P & O Ferries (zadeva T-116/01) in Diputación (zadeva T-118/01) sta z vlogama, vloženima v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 25. oziroma 31. maja 2001, vložili tožbi za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe oziroma za razglasitev ničnosti celotne navedene odločbe. P & O Ferries je bila dovoljena intervencija v podporo predlogom Diputación v zadevi T-118/01. Diputación je bila dovoljena intervencija v podporo predlogom P & O Ferries v zadevi T-116/01.

5 Obe zadevi sta bili s sklepom z dne 20. januarja 2003 združeni za namene ustnega postopka in izdaje sodbe.

6 Sodišče prve stopnje je v izpodbijani sodbi presodilo, da novi sporazum ni vplival na vsebino pomoč, kot jo je vzpostavil prvotni sporazum, in da oba sporazuma pomenita eno samo pomoč, ki je bila uvedena in izvedena leta 1992 brez predhodne priglasitve Komisiji v nasprotju s členom 88(3) ES.

7 Sodišče prve stopnje je iz tega, med drugim, sklepalo, da Komisija v takem primeru ni bila dolžna izkazati dejanskega vpliva te pomoči na konkurenco in trgovino med državami članicami in da je bila upravičena zahtevati povračilo take pomoči, ne da bi jo pri tem oviralo načelo varstva legitimnega pričakovanja. Menila je tudi, da je

nepriglasitev sporne pomoči Komisiji preprečevala španskim organom, da bi se v tem primeru sklicevali na pravilo primernega roka, načela, ki je bilo oblikovano v sodbi Sodišča z dne 11. decembra 1973 v zadevi Lorenz (120/73, Recueil, str. 1471). Sodišče prve stopnje je še navedlo, da Komisija ni bila dolžna obrazložiti odločbe, s katero je odredila povračilo pomoči, ker se je ta izvedla brez priglasitve Komisiji.

8 Poleg tega je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da pravnomočnost razsojene stvari, ki je vezana na zgoraj navedeno sodbo BAI proti Komisiji, ni preprečevala preizkusa tožbenih razlogov, ki sta jih navedli P & O Ferries in Diputación, predvsem o tem, da novega sporazuma ni mogoče opredeliti kot državne pomoči v smislu člena 87(1) ES, in da ti tožbeni razlogi niso utemeljeni.

9 Nazadnje je Sodišče prve stopnje zavrnilo preostale tožbene razloge. Predvsem je ugotovilo, da je Komisija pravilno sklepala, da sporna pomoč ni bila dodeljena posameznim porabnikom brez diskriminacije glede na izvor zadevnih izdelkov in da zato pogoji, določeni v členu 87(2)(a) ES, niso bili izpolnjeni.

10 Sodišče prve stopnje je zato zavrnilo tožbo in P & O Ferries ter Diputación naložilo plačilo lastnih stroškov in stroškov Komisije.

Postopek pred Sodiščem in predlogi strank

11 P & O Ferries Sodišču predlaga, naj:

– razveljavi izpodbijano sodbo in zadevo vrne Sodišču prve stopnje v ponovno odločanje, da odloči o zakonitosti člena 2 izpodbijane odločbe, s katerim je Komisija odredila povračilo pomoči;

– Komisiji naloži plačilo stroškov pritožbenega postopka.

12 Diputación Sodišču predlaga, naj:

– razveljavi izpodbijano sodbo;

– samo odloči o sporu, če stanje spora to dopušča, in izpodbijano odločbo razglasi za nično ali, podredno, razglasi za ničen člen 2 omenjene odločbe;

– podredno, vrne zadevo Sodišču prve stopnje v ponovno odločanje;

– Komisiji naloži plačilo stroškov prvostopenjskega in pritožbenega postopka.

13 Komisija Sodišču predlaga, naj:

– pritožbo Diputación razglasi za nedopustno ali jo, podredno, zavrne kot neutemeljeno;

– zavrne pritožbo P & O Ferries;

– P & O Ferries in Diputación naloži plačilo stroškov.

14 Predsednik tretjega senata je s sklepom z dne 27. julija 2005 v skladu s členom 43 Poslovnika odredil združitev obeh zadev za namene ustnega postopka in sodbe.

Pritožbi

15 P & O Ferries v zadevi C-442/03 P uveljavlja sedem pritožbenih razlogov.

16 Diputación v zadevi C-471/03 P uveljavlja devet pritožbenih razlogov. Komisija zoper to pritožbo uveljavlja ugovor nedopustnosti.

17 Da bi preizkusili ti pritožbi, je treba analizirati:

– vprašanje dopustnosti pritožbe Diputación;

– pritožbene razloge v zvezi z opredelitvijo zneskov, izplačanih P & O Ferries, kot državnih pomoči;

– pritožbene razloge, da naj bi Sodišče prve stopnje nepravilno ugotovilo, da sporna pomoč ni bila veljavno priglašena Komisiji;

– pritožbene razloge o posledicah, ki jih je Sodišče prve stopnje izpeljalo iz dejstva, da ni bilo priglasitve, in

– pritožbeni razlog, da naj bi Sodišče prve stopnje zmotno uporabilo pravo, ko je presodilo, da navedena pomoč ni bila združljiva s Pogodbo ES.

Dopustnost pritožbe Diputación

Trditve strank

18 Komisija zatrjuje, da je bila pritožba vložena prepozno in da je zato nedopustna. Nedvomno naj bi Diputación 1. septembra 2003 potrdila sprejem izpodbijane sodbe, razglašene 5. avgusta 2003, to pa naj bi napeljevalo na to, da je bila pritožba vložena v predpisanem roku. Vendar naj bi več dejavnikov izkazovalo, da je Diputación s tem, da je prejem te sodbe potrdila tako pozno, hudo kršila dolžnost skrbnega ravnanja in celo umetno podaljšala rok, ki ga je imela na voljo za pripravo pritožbe. Kršena naj bi bila zahteva, naj se spoštuje razumen rok, ki se lahko izpelje iz členov 100(2) in 79(2) Poslovnika Sodišča prve stopnje. Stranke naj bi bile namreč z dopisom sodnega tajništva Sodišča prve stopnje z dne 7. julija 2003 obveščene o datumu razglasitve izpodbijane sodbe. Komisija in P & O Ferries naj bi potrdile prejem te sodbe 12. oziroma 13. avgusta 2003. Obvestilo za medije, ki ga je Diputación objavila 5. avgusta 2003 in v katerem je bilo navedeno, da je vložila pritožbo zoper sodbo o zavrnitvi njene tožbe, naj bi izkazovalo, da se je tožeča stranka s to sodbo seznanila že precej pred 1. septembrom 2003.

19 Po mnenju Diputación ni dvoma o dopustnosti pritožbe. Izpodbijana sodba bi se morala vročiti pod pogoji, ki jih določa člen 100(1) Poslovnika Sodišča prve stopnje,

in pritožbeni rok, ki je začel teči 1. septembra 2003, naj bi se spoštoval. Člena 100(2) in 79(2) tega poslovnika, na katera se sklicuje Komisija, naj se ne bi uporabljala za vročitve sodb in naj torej ne bi bila upoštevna. Nikakor pa naj ne bi bilo izkazano, da so bili pravni svetovalci pritožnice po telefaksu obveščeni o pošiljki prepisa izpodbijane sodbe, tako da v tem primeru ni mogoče uporabiti navedenih členov. Poleg tega bi pritožbeni rok lahko začel teči šele od datuma, ko sta se stranki seznanili s sodbo, ki jo izpodbijata. V tem primeru bi ta rok tekel od dneva razglasitve sodb Sodišča prve stopnje, če so te od tega dne dalje na voljo na spletni strani, kar naj ne bi bilo v skladu z določbami člena 100 v povezavi s členom 101(1)(a) Poslovnika Sodišča prve stopnje. Nazadnje pritožnica ugotavlja, da je bil rok, v katerem bi morala po mnenju Komisije vložiti pritožbo, med letnimi počitnicami njenih pravnih svetovalcev, ki sovpada s sodnimi počitnicami.

20 Komisija je v dupliki razvila trditev o zakasnelosti pritožbe. Ker Diputación ni imela naslova za vročanje v Luxembourgu, bi se izpodbijana sodba na podlagi člena 100(1) Poslovnika Sodišča prve stopnje morala vročiti s priporočeno pošiljko s povratnico. Dalje naj bi Diputación priznala, da se je z izpodbijano sodbo seznanila 5. avgusta 2003 na spletni strani Sodišča in naj o vročitvi te sodbe zato ne bi bila obveščena s „tehničnim sredstvom sporočanja“ v skladu s členom 100(2) omenjenega poslovnika. Zato naj bi v skladu s členom 100(2), drugi pododstavek, Poslovnika veljala domneva vročitve deseti dan po oddaji pošiljke na luksemburškem poštnem uradu. Na podlagi te določbe je to domnevo mogoče izpodbijati le s povratnico, ki nosi zgodnejši datum kot je domnevni. Dejstvo, da je Diputación potrdila prejem pošiljke 1. septembra 2003, torej ne zadostuje za izpodbijanje te domneve. To razlago Poslovnika Sodišča prve stopnje naj bi Sodišče priznalo (sklep z dne 19. februarja 2004 v zadevi Forum des Migrants proti Komisiji, C-369/03 P, Recueil, str. I-1981, točki 10 in 11). Ker je bila izpodbijana sodba pritožnici domnevno vročena 17. avgusta 2003 ali kasneje in ker je pritožbeni rok potekel 27. oktobra 2003, naj bi bila ta pritožba, vložena 10. novembra 2003, nedopustna.

Presoja Sodišča

21 V skladu s členom 44(2), tretji pododstavek, Poslovnika Sodišča prve stopnje, kadar v tožbi kot naslov za vročanje ni izbran kraj, v katerem ima Sodišče prve stopnje sedež – možnost, ki jo predvideva člen 44(2), prvi pododstavek, tega predpisa – in kadar odvetnik ali zastopnik tožeče stranke ni soglašal s prejemanjem vročitev preko telefaksa ali kakega drugega tehničnega sredstva sporočanja – možnost, ki jo predvideva člen 44(2), drugi pododstavek, tega poslovnika – se vse vročitve zadevni stranki za namen postopka opravijo s priporočeno pisemsko pošiljko, saj se z odstopanjem od člena 100(1) tega poslovnika vročitev šteje za opravljeno z oddajo priporočene pisemske pošiljke na poštnem uradu kraja, v katerem ima Sodišče prve stopnje sedež.

22 V tem sporu je nesporno, da Diputación za namene postopka pred Sodiščem prve stopnje ni imela naslova za vročanje v Luxembourgu. Torej ni izkoristila zgoraj omenjene možnosti iz drugega pododstavka člena 44(2). Nasprotno je na prvi strani tožbe, vložene pri Sodišču prve stopnje, navedla, da njeni odvetniki soglašajo s prejemanjem vročitev preko telefaksa v skladu s členom 44(2), drugi pododstavek, Poslovnika Sodišča prve stopnje. Zato člena 44(2), tretji pododstavek, tega poslovnika ni mogoče uporabiti (glej v tem smislu sklep z dne 29. oktobra 2004 v zadevi Ripa di Meana proti Parlamentu, C-360/02 P, ZOdl., str. I-10339, točka 21).

23 V teh okoliščinah lahko način vročitve izpodbijane sodbe v tem primeru izhaja le iz člena 100(2), drugi pododstavek, tega poslovnika, na podlagi katerega se sodbe in sklepi Sodišča prve stopnje, kadar naslovnik ni navedel naslova za vročanje, vročijo na njegov naslov bodisi s priporočeno pošiljko prepisa zadevne sodbe ali sklepa, ki ju overi sodni tajnik, s povratnico bodisi z osebno dostavo tega prepisa proti potrdilu o prejemu (v tem smislu glej zgoraj navedeni sklep Ripa di Meana proti Parlamentu, točka 22). Po tej določbi se šteje, da je priporočena pošiljka vročena naslovniku desetega dne po oddaji le-te na poštnem uradu kraja, v katerem ima Sodišče prve stopnje sedež.

24 Zgoraj navedeni člen 100(2), drugi pododstavek, pa natančneje določa, da se naslovnika „obvesti“ o tej pošiljki ali njeni vročitvi „po telefaksu ali s katerim drugim tehničnim sredstvom sporočanja“. Iz besedila te določbe je razvidno, da je to obvestilo formalnost, ki jo mora izvesti zgolj služba, zadolžena za vročanje sodb ali sklepov, to je sodno tajništvo Sodišča prve stopnje.

25 Poleg tega ta določba predvideva, da se pravilo, da se priporočena pošiljka šteje za vročeno naslovniku desetega dne po oddaji le-te na poštnem uradu, ne uporabi, če naslovnik sodnega tajnika v roku treh tednov po obvestitvi po telefaksu ali s katerim drugim tehničnim sredstvom sporočanja obvesti, da pisanja, ki naj bi se mu vročilo, ni prejel. Obvestitev naslovnika po telefaksu ali s katerim drugim tehničnim sredstvom sporočanja je tako pomembna formalnost, ki lahko sama po sebi zagotavlja, da je vročitev pravilno opravljena. Če namreč sodno tajništvo naslovnika ni obvestilo na zahtevan način, slednji ne more izpodbijati domnevnega datuma pošiljke in določba, ki to možnost daje naslovniku, bi izgubila učinek.

26 Iz teh preudarkov izhaja, da ni mogoče šteti, da sta bila zadevna sodba ali sklep vročena naslovniku desetega dne po oddaji le- na poštnem uradu v Luxembourgu, ker sodno tajništvo Sodišča prve stopnje o tem naslovnika ni obvestilo. V takem primeru je datum vročitve te sodbe ali tega sklepa, ki sproži tek pritožbenega roka, tisti datum, ko naslovnik potrdi prejem bodisi s priporočeno pošiljko s povratnico bodisi z osebno dostavo proti potrdilu o prejemu zadevne sodbe ali sklepa.

27 V obravnavanem primeru je na eni strani nesporno, da sodno tajništvo Sodišča prve stopnje ni obvestilo Diputación po telefaksu ali s katerim drugim tehničnim sredstvom sporočanja o tem, da ji bo izpodbijana sodba vročena s priporočeno pošiljko s povratnico in da se bo zato ta pošiljka štela za vročeno naslovniku desetega dne po oddaji na poštnem uradu v Luxembourgu. Nedvomno pa objava obvestila za medije na spletni strani Diputación na dan razglasitve izpodbijane sodbe pomeni, da se je

ta lahko seznanila z izpodbijano sodbo, najverjetneje preko spletne strani Sodišča. Vendar pa to v nasprotju s trditvami Komisije ne dokazuje, da je bila Diputación „obveščena“ o vročitvi te sodbe v skladu s postopkom, ki ga določa člen 100(2), drugi pododstavek, Poslovnika Sodišča prve stopnje. Enako se Komisija ne more sklicevati na razlago teh pravil postopka, ki jo je Sodišče podalo v zgoraj navedenem sklepu Forum des Migrants proti Komisiji, v katerem je Sodišče uporabilo le člen 44(2), tretji pododstavek, tega poslovnika, določbo, ki je v tej zadevi, kot smo že navedli, ni mogoče uporabiti.

28 Na drugi strani je Diputación zatrjevala, ne da bi ji kdo oporekal, da je izpodbijano sodbo prejela 1. septembra 2003. Za vložitev pritožbe je od tega dne dalje imela na voljo dvomesečni rok, ki je bil zaradi oddaljenosti podaljšan za enkratno obdobje 10 dni, kot to določa člen 81(2) Poslovnika Sodišča. Pritožbeni rok naj bi torej trajal do 10. novembra 2003. Pritožba je bila vložena tega dne in zato ni prepozna.

29 Iz navedenega izhaja, da je treba ugovor nedopustnosti, ki ga je podala Komisija, zavrniti.

Pritožbeni razlogi v zvezi z opredelitvijo zneskov, izplačanih P & O Ferries, kot državnih pomoči

Trditve strank

30 Diputación je te pritožbene razloge navedla v utemeljitvi pritožbenih predlogov v zadevi C-471/03 P.

31 Diputación s prvim, drugim in tretjim pritožbenim razlogom uveljavlja, da je Sodišče prve stopnje zmotno uporabilo pravo, ko je menilo, da je Komisija zneske, izplačane P & O Ferries, upravičeno štela za državne pomoči.

32 Prvi pritožbeni razlog se nanaša na to, da naj bi Sodišče prve stopnje zmotno uporabilo pravo, ko je pri presoji, ali je Diputación delovala kot zasebni vlagatelj, ki deluje v normalnih tržnih razmerah, upoštevalo merilo nujnosti posega javnih oblasti.

33 Prvič, to merilo, ki temelji na subjektvni presoji ciljev javnega posega, naj ne bi bilo v skladu s sodno prakso (glej zlasti sodbo z dne 12. oktobra 2000 v zadevi Španija proti Komisiji, C-480/98, Recueil, str. I-8717, točka 16). Edino merilo, ki bi ga Sodišče prve stopnje moralo uporabiti v skladu s sodno prakso Sodišča, naj bi bilo merilo primerjave med ravnanji zadevnih javnih izvajalcev in zasebnih vlagateljev ob upoštevanju ekonomske analize ravnanja tega javnega izvajalca s sklicevanjem na objektivne in preverljive dejavnike (glej zlasti sodbo z dne 3. julija 2003 v združenih zadevah Chronopost in drugi proti Ufex in drugim, C-83/01 P, C-93/01 P in C-94/01 P, Recueil, str. I-6993). Pri nakupu storitev, kot v tem primeru, torej ni elementa pomoči, če se posel izvede pod normalnimi pogoji tržne cene. V tem pogledu naj bi bil novi sporazum primerljiv s pogodbami, ki jih na splošno sklepajo ladjarske družbe in izvajalci.

34 Drugič, uporaba takega subjektivnega merila s strani Sodišča prve stopnje naj bi ga privedla do spregleda pravila, da je treba gospodarsko racionalnost ravnanja države presojati znotraj obdobja, v katerem so bili sporni ukrepi sprejeti (sodba z dne 16. maja 2002 v zadevi Francija proti Komisiji, C-482/99, Recueil, str. I -4397, točka 71). Pri presoji, ali je bila potreba Diputación po nakupu spornih vavčerjev za potovanje „dejanska in resnična“, naj bi Sodišče prve stopnje nepravilno upoštevalo prejšnji položaj. Enako naj ne bi bilo pomembno stališče Sodišča prve stopnje iz točke 118 izpodbijane sodbe, da bi bilo obstoj te potrebe treba dokazati toliko bolj, kadar ni javnega razpisa.

35 Če bi sprejeli uporabo merila nujnosti javnega posega, bi to prineslo nesprejemljive razlike pri obravnavanju javnih in zasebnih izvajalcev in bi oškodovali načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj. Če bi javni poseg pozneje šteli kot nepotreben, bi bil zadevni zasebni izvajalec storitev ob upoštevanju desetletnega zastaralnega roka, ki ga določa člen 15 Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 88 Pogodbe ES (UL L 83, str. 1), zavezan, da prejete zneske povrne, čeprav so temeljili na normalnih tržnih pogojih, in to celo daljši čas. To merilo bi lahko privedlo do splošne obveznosti priglasitve vseh načrtov za javni poseg, da bi Komisija lahko odločila o njihovi utemeljenosti.

36 V drugem pritožbenem razlogu zatrjuje, da naj bi Sodišče prve stopnje nepravilno uporabilo člen 87 ES, ko je v točki 137 izpodbijane sodbe sklepalo o obstoju državne pomoči, ker v tem primeru nakup vavčerjev za potovanje ni bil nujen. Potreba po nakupu teh vavčerjev naj bi bila dokazana pred Sodiščem prve stopnje. Obstoj te potrebe dokazuje dejstvo, da so bili vavčerji uporabljeni. Zneskov, plačanih za uporabljene vavčerje, se ne bi smelo opredeliti kot državno pomoč. Zneskov, plačanih za še neuporabljene vavčerje, Sodišče prve stopnje prav tako ne bi smelo v točki 134 izpodbijane sodbe opredeliti kot državne pomoči. Iz novega sporazuma naj bi namreč izhajalo, da bi se vavčerji lahko izkoristili celo po letu 1998. Zato naj bi zneski, plačani za vse vavčerje, ustrezali storitvami, ki koristijo javnim organom, ki jih je financirala, te storitve pa je P & O Ferries še naprej dolgovala Diputación. Začetek postopka preverjanja po izdaji zgoraj navedene sodbe BAI proti Komisiji je bil razlog za odločitev o prenehanju uporabe vavčerjev za to obdobje ukrep zavarovanja do končne odločbe Komisije. Sodišče prve stopnje naj bi torej neupravičeno zavrnilo upoštevanje tega dokaznega elementa pri sklepanju iz točke 121 izpodbijane sodbe, da novi sporazum ni bil sklenjen zato, da zadosti „dejanskim“ potrebam. Ugotovitve v zvezi s številom izkoriščenih vavčerjev, izbranimi destinacijami in klimatskimi pogoji, ki so navedene v točkah od 128 do 130 izpodbijane sodbe, naj bi bile očitno napačne, ker je Sodišče prve stopnje nepravilno presodilo dokaze, ki so mu bili predloženi.

37 Tretji pritožbeni razlog se nanaša na to, da je Sodišče prve stopnje zmotno uporabilo pravo, ko je presodilo, da je Komisija smela zakonito opredeliti vse plačane zneske, skupaj z zneski za izkoriščene vavčerje, za državne pomoči. Komisija bi morala opraviti zahtevano ekonomsko analizo in priti do sklepa, da zneskov, plačanih za opravljeno storitev po tržni ceni, ni bilo mogoče šteti za gospodarsko korist in tako niso pomenili državne pomoči.

Presoja Sodišča

38 Pred obravnavo pritožbenega razloga kršitve člena 87(1) ES v zvezi z opredelitvijo zadevnih ukrepov za državne pomoči, ki je razdeljen na tri dele, je Sodišče prve stopnje preizkusilo ugovor nedopustnosti, ki ga je zoper ta pritožbeni razlog uveljavljala Komisija. Po njenem mnenju ta pritožbeni razlog izpodbija pravnomočnost razsojene stvari, ki se veže na zgoraj navedeno sodbo BAI proti Komisiji, in ga zato ni bilo mogoče preizkusiti.

39 Sodišče prve stopnje je navedeni pritožbeni razlog razglasilo za dopustnega. Da je prišlo do tega sklepa, je v točki 77 izpodbijane sodbe odločilo, da pravnomočnost razsojene stvari, vezano na sodbo, lahko preprečuje dopustnost tožbe, če se je prejšnja tožba, na podlagi katere je bila izdana zadevna sodba, nanašala na iste stranke, in isti predmet ter opirala na isto pravno podlago. Dalje je v točkah 79 oziroma 80 izpodbijane sodbe ugotovilo, da tožba Diputación, naperjena proti drugemu aktu, kot je ta, v katerem je bila izdana zgoraj navedena sodba BAI proti Komisiji, ni imela istega predmeta kot tožba, vložena v postopku v glavni stvari te sodbe in ni zadevala istih strank.

40 S tako odločitvijo je Sodišče prve stopnje spregledalo pomen pravnomočnosti razsojene stvari, ki je povezana z zgoraj navedeno sodbo BAI proti Komisiji.

41 V nasprotju z ugotovitvijo Sodišča prve stopnje, je zgoraj navedena sodba BAI proti Komisiji imela le relativno moč, ki je zgolj preprečevala vložitev novih tožb z istim predmetom, ki zadeva iste stranke in se opira na isto pravno podlago. Ta sodba je pridobila pravnomočnost razsojene stvari in je preprečevala, da se pravna vprašanja, ki so že bila razrešena, Sodišču prve stopnje ponovno predložijo v obravnavo.

42 Sodišče prve stopnje je z zgoraj navedeno sodbo BAI proti Komisiji razglasilo ničnost odločbe z dne 7. junija 1995, v kateri je Komisija ugotovila, da novi sporazum ne pomeni državne pomoči, in posledično odločila, da ustavi postopek preizkusa, ki ga je uvedla v zvezi s pomočmi, dodeljenimi Ferries Golfo de Vizcaya.

43 Ta razglasitev ničnosti je torej privedla do retroaktivne odprave odločbe z dne 7. junija 1995 glede vseh zadevnih oseb. Taka sodba o razglasitvi ničnosti ima tako učinek *erga omnes*, ki ji podeljuje materialno pravnomočnost razsojene stvari (glej zlasti sodbi z dne 21. decembra 1954 v zadevi Francija proti Visoki oblasti, 1/54, Recueil, str. 7, 34, in v zadevi Italija proti Visoki oblasti, 2/54, Recueil, str. 73, 104; z dne 11. februarja 1955 v zadevi Assider proti Visoki oblasti, 3/54, Recueil, str. 123, in z dne 14. septembra 1999, Komisija proti AssiDomän Kraft Products in drugim, C-310/97 P, Recueil, str. I-5363, točka 54).

44 Ta pravnomočnost ni vezana le na izrek zgoraj navedene sodbe BAI proti Komisiji. Razteza se tudi na obrazložitev sodbe, ki je nujna podlaga njenega izreka, zato sta nerazdružljiva (glej v tem smislu sodbo z dne 26. aprila 1988 v združenih zadevah Asteris in drugi proti Komisiji, 97/86, 193/86, 99/86 in 215/86, Recueil, str. 2181, točka 27, in zgoraj navedena sodba Komisija proti AssiDomän Kraft Products in drugim, točka 54).

45 Vprašanje materialne pravnomočnosti razsojene stvari je poleg tega procesna predpostavka javnega reda in ga mora sodišče obravnavati po uradni dolžnosti.

46 V tem primeru se je Sodišče prve stopnje, da bi razglasilo ničnost odločbe z dne 7. junija 1995, v točki 80 zgoraj navedene sodbe BAI proti Komisiji med drugim oprlo na sklep, da novi sporazum „ne pomeni normalnega trgovskega posla“ in v točki 81 te sodbe na dejstvo, da „kulturni in družbeni cilji, ki so jih zasledovali španski organi, nimajo vloge pri opredelitvi [novega sporazuma] glede na člen 92(1) Pogodbe (po spremembi člen 87(1) ES)“. Nazadnje je Sodišče prve stopnje v točki 82 te sodbe ugotovilo, da „presoja Komisije, da [novi sporazum] ne pomeni državne pomoči, temelji na napačni razlagi člena 92(1) Pogodbe“ in da „[j]e bila zato pri sprejetju odločbe o ustavitvi postopka preizkusa, ki je bil uveden v zvezi z dodeljenimi pomočmi Ferries Golfo de Vizcaya, kršena ta določba in jo je treba razglasiti za ničnо“.

47 Zoper zgoraj navedeno sodbo BAI proti Komisiji ni bila vložena pritožba in zato so njen izrek in zgoraj omenjeni razlogi, ki so njegova nujna podlaga, postali dokončni.

48 Iz obrazložitve te sodbe je jasno razvidno, da bi Komisija sporne pomoči morala opredeliti kot državne pomoči v smislu člena 87(1) ES in da bi morala zaradi tako razglašene ničnosti ponovno uvesti postopek njihovega preverjanja.

49 Da bi se uskladila s to sodbo, je Komisija, kot je bila dolžna, ponovno uvedla postopek preverjanja združljivosti spornih pomoči s Pogodbo. Z izpodbijano odločbo je, prvič, potrdila opredelitev državne pomoči, ki jo je Sodišče prve stopnje potrdilo v zgoraj navedeni sodbi BAI proti Komisiji, in drugič, ugotovila, da so sporne pomoči nezdružljive s Pogodbo. Komisija se je torej izrekla o enakih ukrepih, kot so bili v zgoraj navedeni sodbi BAI proti Komisiji opredeljeni kot državne pomoči.

50 V teh okoliščinah, ko je Diputación vložila tožbo zoper izpodbijano odločbo, Sodišče prve stopnje ni smelo ponovno obravnavati tožbenih razlogov, da sporne pomoči niso pomenile državne pomoči, ne da bi prezrlo pomen zgoraj navedene sodbe BAI proti Komisiji. Zato Sodišče prve stopnje s tako sprejeto odločitvijo ni upoštevalo materialne pravnomočnosti razsojene stvari svoje prejšnje sodbe.

51 Zato je bilo pri sprejetju izpodbijane sodbe zmotno uporabljeno pravo v delu, kjer je obravnavan tožbeni razlog kršitve člena 87(1) ES, ki poskuša v treh delih omajati opredelitev spornih pomoči kot državnih pomoči. Vendar ta napaka ne more povzročiti dvoma o izreku izpodbijane sodbe.

52 Iz navedenih preudarkov izhaja, da Sodišče ob upoštevanju pravnomočno razsojene stvari zgoraj navedene sodbe BAI proti Komisiji ne sme obravnavati prvih treh pritožbenih razlogov Diputación. Ti pritožbeni razlogi so neupoštevni in jih je treba zavrniti.

Pritožbeni razlogi: Sodišče prve stopnje naj bi nepravilno ugotovilo, da sporna pomoč ni bila veljavno priglašena Komisiji

53 Pred obravnavo pritožbenih razlogov je Sodišče prve stopnje menilo, da je nujno preučiti vprašanje, ali je bila pomoč, na katero se nanaša izpodbijana odločba, dodeljena v skladu s postopkom iz člena 88(3) ES in ali je zato pomoč veljavna.

54 Sodišče prve stopnje je sklep, da je bila ta pomoč nezakonita, podprlo z dvema skupinama ugotovitev, in sicer glede pomena novega sporazuma in glede nepriglasitve tega sporazuma.

55 Na eni strani je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je bila sporna pomoč izvedena leta 1992 brez predhodne priglasitve Komisiji in da novi sporazum ni vplival na njeno vsebino. Tako je v točki 58 izpodbijane sodbe navedlo, da „iz izpodbijane odločbe jasno izhaja, kar potrjujejo tudi pojasnila strank v tem postopku, da prvotni sporazum in novi sporazum pomenita eno samo pomoč, ki je bila uvedena in izvedena leta 1992 v okviru prenehanja prvotnega sporazuma brez predhodne priglasitve Komisiji“. Dalje, Sodišče prve stopnje je v točkah 59 in 60 izpodbijane sodbe ugotovilo, da „novi sporazum le spreminja prvotni sporazum“, ki „je bil sestavljen z namenom, da nadomesti slednjega“ in da spremembe prvotnega sporazuma, ki izhajajo iz novega, „ne vplivajo na vsebino pomoči, ki jo je uvedel prvotni sporazum“. V točki 74 te sodbe je Sodišče prve stopnje natančneje določilo, da „je postopek, ki se je začel 29. septembra 1993 in zaključil z odločbo z dne 7. junija 1995, zadeval le prvotni sporazum“.

56 Na drugi strani je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da Komisija o novem sporazumu ni bila pravilno obveščena, ker, med drugim, dopisa z dne 27. marca 1995, poslanega odvetnikom P & O Ferries in ne odvetnikom španske vlade, ni bilo mogoče šteti za priglasitev nove pomoči. V točki 70 izpodbijane sodbe je Sodišče prve stopnje v istem smislu poudarilo, da „okoliščina, da je Komisija sprejela obvestilo o novem sporazumu, ne da bi ugovarjala njegovi pravni veljavnosti, v nobenem primeru ne more spremeniti dejstva, da je zadevna pomoč nezakonita“.

Pritožbeni razlogi: obseg novega sporazuma iz leta 1995

57 S petim pritožbenim razlogom Diputación izpodbija prvi del ugotovitev, na katere se je oprlo Sodišče prve stopnje pri ugotovitvi nezakonitosti sporne pomoči. Ta pritožbeni razlog je treba obravnavati pred prvim, drugim in sedmim pritožbenim razlogom, ki jih uveljavlja P & O Ferries v pritožbi, naperjeni zoper isti del izpodbijane sodbe.

Trditve strank

58 Diputación zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje, da je prišlo do ugotovitve o nezakonitosti sporne pomoči, izkrivilo dejstva, izpodbijano odločbo in dokaze s tem, ko je v točki 58 izpodbijane sodbe presodilo, da so bile pomoči iz novega sporazuma iz leta 1995 „uvedene in izvedene leta 1992“. Sodišče prve stopnje naj bi zaradi tega izkrivljanja napačno pravno opredelilo dejstva in iz presoje izpeljalo nepravilna pravna sklepanja. S tem, da je lastno sklepanje nadomestilo s sklepanjem iz izpodbijane odločbe, naj bi prav tako oviralo tožečo stranko pri uresničevanju pravic obrambe.

59 Po mnenju Komisije naj bi se ta pritožbeni razlog nanašal le na dejansko vprašanje in le ponavlja navedbe, ki so bile predstavljene pred Sodiščem prve stopnje. Zato je nedopusten. V nobenem primeru pa ni utemeljen. Sporna pomoč naj ne bi bila nikoli priglašena. Vse ugotovitve Sodišča prve stopnje o tej točki naj bi bile upoštevne, tako da naj bi to v točki 58 izpodbijane sodbe pravilno sklenilo, da sta oba sporazuma pomenila isto pomoč, ki je bila nezakonito izvedena.

Presoja Sodišča

60 Po eni strani Diputación glede dopustnosti petega pritožbenega razloga, navedenega v zadevi C-471/03 P, v nasprotju s trditvami Komisije, ni zgolj povzela besedila iz vlog, ki jih je predložila Sodišču prve stopnje. Ta tožbeni razlog dejansko vsebuje natančno in podrobno kritiko obrazložitve izpodbijane odločbe, še posebej točka 58 te sodbe. Poleg tega zadeva potvarjanje dejstev spora s strani Sodišča prve stopnje in ga zato ni mogoče uveljavljati pred tem sodiščem. Po drugi strani pa, če presoja dejstev ne pomeni pravnega vprašanja, kot je to, ki je predloženo v nadzor Sodišču v okviru pritožbe, se to pravilo uporablja z izjemo primera izkrivljanja podatkov, ki so

bili predloženi Sodišču prve stopnje. Sodišče tako sme grajati izkrivljanje podatkov, ki so mu bili predloženi, s strani Sodišča prve stopnje, zlasti kadar to s svojo presojo nadomesti presojo iz sporne odločbe (glej v tem smislu sodbo z dne 27. januarja 2000 v zadevi DIR International Film in drugi proti Komisiji, C-164/98 P, Recueil, str. I-447, točki 48 in 49).

61 Navedeni pritožbeni razlog je zato dopusten.

62 Prav tako je utemeljen.

63 Pomoč, o kateri je Komisija odločila v izpodbijani odločbi, je posledica novega sporazuma, ki ga je Komisija analizirala ločeno od pomoči iz prvotnega sporazuma, kar je pravilno poudarila Diputación.

64 Iz besedila izpodbijane odločbe namreč izhaja, da ni bilo le ene pomoči, ki naj bi bila izvedena leta 1992. Da bi ugotovila nezakonitost sporne pomoči, se je Komisija v točkah 77 in 78 te odločbe izključno oprla na edinstvene dejanske okoliščine novega sporazuma iz leta 1995, ki se nanašajo na pomoč, uvedeno in izvedeno leta 1995.

65 Komisija je tako v uvodni izjavi 43 izpodbijane odločbe izpostavila, da „je bil prvi sporazum, ki so ga sklenili avtonomni baskovski organi in Ferries Golfo de Vizcaya, razveljavljen in zneski, ki jih je prejela Ferries Golfo de Vizcaya, povrnjeni. Iz tega razloga je zadeva postala brezpredmetna“. Komisija je v točki 44 obrazložitve

te odločbe nadaljevala z navedbo, da „[K]omisija v zvezi z drugim sporazumom ocenjuje, da spada pod člen 92(1) (danes člen 87(1)) Pogodbe“. Točka 45 obrazložitve navedene odločbe potrjuje obseg preizkusa, ki ga je opravila Komisija in navedla, da [j]e treba za ugotovitev, ali sporazum iz leta 1995 spada na področje uporabe člena 92(1) (danes člen 87(1)) Pogodbe, ugotoviti, ali pomeni „normalni trgovski posel“. V tem smislu točka 67 obrazložitve te odločbe vsebuje navedbo, da „so bile pomoči, ki jih obravnavamo, dodeljene med leti 1995 in 1998“.

66 Iz navedenega izhaja, da se je Komisija v izpodbijani odločbi pravilno izrekla o združljivosti pomoči s Pogodbo le glede pomoči, ki izhaja iz sporazuma iz leta 1995. Le stežka bi storila drugače, ker je bil namen odločbe z dne 7. junija 1995, sprejete glede na ta sporazum, s katerim se je Komisija seznanila z dopisom z dne 27. marca 1995, dovoliti zgolj izvedbo ukrepov, ki jih vsebuje ta sporazum.

67 Zato je Sodišče prve stopnje z ugotovitvama v točki 58 izpodbijane sodbe, da „prvotni sporazum in novi sporazum pomenita eno samo pomoč, ki je bila uvedena in izvedena leta 1992 v okviru prenehanja prvotnega sporazuma, brez predhodne priglasitve Komisiji“, in v točki 74 te sodbe, da „je postopek, uveden 29. septembra 1993 in ustavljen z odločbo z dne 7. junija 1995, zadeval le prvotni sporazum“, izkrivilo dejstva spora in vsebino izpodbijane odločbe s tem, da je lastno obrazložitev nadomestilo z obrazložitvijo iz navedene odločbe (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo DIR International Film in drugi proti Komisiji, točki 48 in 49).

68 Peti pritožbeni razlog, uveljavljan v zadevi C-471/03 P, je tako utemeljen.

69 Posledično je bilo dejansko stanje v izpodbijani sodbi izkrivljeno, ker je bilo ugotovljeno, da sta novi in prvotni sporazum pomenila eno samo pomoč, ki se je izvajala od leta 1992 dalje.

70 Zato ni treba obravnavati preostalih treh pritožbenih razlogov, naperjenih zoper ta del izpodbijane sodbe, namreč:

– prvega pritožbenega razloga, uveljavljanega v zadevi C-442/03 P, o tem, da je Sodišče prve stopnje napačno ugotovilo, da novi sporazum ni vzpostavil samostojne pomoči v primerjavi s prvotno;

– drugega pritožbenega razloga, uveljavljanega v omenjeni zadevi, o tem, da je Sodišče prve stopnje zmotno uporabilo pravo, ko je v točki 60 izpodbijane sodbe presodilo, da spremembe prvotnega sporazuma niso vplivale na njegovo vsebino;

– sedmega pritožbenega razloga, uveljavljanega v tej zadevi, o tem, da je Sodišče prve stopnje v točki 67 izpodbijane sodbe spregledalo dvojni pomen odločbe z dne 7. junija 1995, s katero Komisija ni le ustavila postopka, začetega 29. septembra 1993, ampak je tudi izrecno odločila o opredelitvi novega sporazuma, „ki je veljal od leta 1995 do leta 1998“.

71 Vendar je, ker izpodbijana sodba temelji tudi na nepriglasitvi novega sporazuma, treba nadaljevati z obravnavo pritožbenih razlogov v zvezi s tem vprašanjem.

Pritožbeni razlogi: nepriglasitev novega sporazuma

72 S tretjim do šestim pritožbenim razlogom P & O Ferries izpodbija obrazložitev izpodbijane sodbe, s katero je Sodišče prve stopnje presodilo, da sporna pomoč ni bila pravilno priglašena Komisiji in posledično, obrazložitev izpodbijane sodbe, ki temelji neposredno na tej ugotovitvi.

73 Da je prišlo do sklepa, da sporna pomoč ni bila priglašena, je Sodišče prve stopnje v točki 62 izpodbijane sodbe navedlo, da dopis z dne 27. marca 1995, ki so ga odvetniki P & O Ferries poslali uradniku Generalnega direktorata Komisije za promet, „še zdaleč ne pomeni uradne priglasitve nove načrtovane pomoči in zaključuje dolgo dopisovanje med službami Komisije in tožečima strankama v zvezi s postopno izvedenimi spremembami sporazuma“. Sodišče prve stopnje je v točki 64 izpodbijane sodbe podobno ugotovilo, da so odvetniki P & O Ferries namesto odvetnikov španske vlade poslali dopis z dne 27. marca 1995, naslovljen na uradnika Generalnega direktorata za promet, čeprav ta dopis Komisije SG (81) 12740 z dne 2. oktobra 1981 od držav članic zahteva, naj se pošlje Generalnemu sekretariatu Komisije, in da dopis z dne 27. marca 1995 ni vseboval nikakršnega napotila na člen 88(3) ES. Sodišče prve stopnje je v točkah 66 in 70 izpodbijane sodbe poudarilo, da ravnanje Komisije potrjuje analiza, po kateri dopis z dne 27. marca 1995 ni bil priglasitveni akt, in pojasnilo, da okoliščina, da je Komisija prejela obvestilo o novem sporazumu priglasitve, ne da bi ugovarjala njegovi pravni veljavnosti, ni mogla spremeniti nezakonitosti sporne pomoči. Nazadnje je Sodišče prve stopnje v točki 68 te sodbe razsodilo, da so stranke „posredovale podatke, ki so omogočili ugotovitev, da se sporna pomoč šteje kot nepriglašena pomoč“.

74 Pred obravnavo štirih pritožbenih razlogov P & O Ferries, naperjenih proti temu delu izpodbijane sodbe, je treba preveriti trditev Komisije, da je preizkus teh pritožbenih razlogov v vsakem primeru nesmiseln in jih je tako treba šteti za neučinkovite.

Neučinkovitost zgoraj omenjenih pritožbenih razlogov P & O Ferries

75 Komisija navaja, da naj bi bila pritožba P & O zgolj zavlačevalne narave. Vprašanje, ali je bila sporna pomoč priglašena ali ne, naj ne bi bilo pomembno, ker trditev tožeče stranke o načelu legitimnega pričakovanja v nobenem primeru ne more uspeti. Ta pomoč naj bi bila namreč izpodbijana v tožbenem roku in P & O Ferries ne more uspešno zahtevati ohranitve te pomoči. Čeprav bi Sodišče presodilo, da je bila ta

pomoč priglašena in bi zadevo vrnilo Sodišču prve stopnje v ponovno odločanje, bi slednje moralo razsoditi, da mora P & O Ferries na vsak način povrniti sporno pomoč. V teh okoliščinah bi Sodišče, neodvisno od analize obravnavanih pritožbenih razlogov, moralo presoditi, da procesni položaj zadevne pomoči ne vpliva na zakonitost člena 2 izpodbijane sodbe. V tej točki je zadeva zrela za odločitev in Sodišče bi iz tega razloga pritožbo P & O Ferries moralo zavrniti.

76 Tej trditvi glede učinkovitosti zgoraj omenjenih pritožbenih razlogov ni mogoče pritrditi.

77 Ti pritožbeni razlogi so naperjeni zoper obrazložitev izpodbijane sodbe, v kateri je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da sporna pomoč ni bila priglašena. Na podlagi te ugotovitve o nezakonitosti navedene pomoči je Sodišče prve stopnje lahko odločilo, da Komisija v takem primeru ni bila dolžna dokazati dejanskega učinka te pomoči na konkurenco in trgovino med državami članicami in da je upravičeno smela zahtevati povračilo take pomoči, ne da bi je pri tem oviralo načelo varstva legitimnega pričakovanja ali izjemne okoliščine. Na podlagi te ugotovitve je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da se španski organi v tem primeru niso smeli sklicevati na načelo primernega roka iz zgoraj navedene sodbe Lorenz in da Komisija ni bila zavezana obrazložiti odločbe o odreditvi povračila sporne pomoči.

78 V teh okoliščinah lahko zgoraj omenjeni pritožbeni razlogi, če so utemeljeni, upravičijo razveljavitev izpodbijane sodbe, če se ugotovi nezakonitost pomoči, in se posledično zavrnejo očitki, navedeni v prejšnji točki te sodbe. V nasprotju s trditvijo Komisije ti pritožbeni razlogi torej niso neučinkoviti.

79 Dejstvo, da bi pritožba P & O Ferries lahko bila zavlačevalne narave, tudi če bi se to dokazalo, ne bi vplivalo na to presojo. Predlog Komisije, naj Sodišče neodvisno od obravnave zgoraj omenjenih pritožbenih razlogov odloči, da je sporno pomoč v vsakem primeru treba povrniti in zato pritožbo zavrniti, se opira na napačno pojmovanje pristojnosti Sodišča v okviru pritožbe. Tak predlog naj bi namreč privedel do tega, da bi Sodišče neposredno odločilo o temelju spora. Kadar Sodišče torej odloča o pritožbi, sme odločiti o temelju spora le potem, ko je razveljavilo sodbo Sodišča prve stopnje.

80 Sicer pa je, v nasprotju s trditvami Komisije, šesti pritožbeni razlog P & O Ferries jasno oblikovan in ga Sodišče lahko obravnava.

Utemeljenost zgoraj omenjenih pritožbenih razlogov P & O Ferries

81 Ti štirje pritožbeni razlogi so tesno povezani in jih je treba preučiti skupaj.

– Trditve strank

82 P & O Ferries s tretjim pritožbenim razlogom zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje v točki 62 izpodbijane sodbe zmotno uporabilo pravo, ko je presodilo, da dopis z dne 27. marca 1995 odvetnikov tožeče stranke Komisiji ni pomenil uradne priglasitve načrtovane nove pomoči. Prav to naj bi bil namen tega dopisa.

83 S četrtim pritožbenim razlogom zatrjuje, da naj bi se Sodišče prve stopnje v točki 64 izpodbijane sodbe nepravilno oprlo na dejstvo, da ta dopis ni pomenil priglasitve, ker so ga poslali odvetniki in ne španska vlada, ker ni bilo poslano Generalnemu sekretariatu Komisije in ker se ni sklicevalo na člen 88(3) ES.

84 Peti pritožbeni razlog zadeva dejstvo, da je Sodišče prve stopnje zmotno uporabilo pravo, ker je v točki 65 izpodbijane sodbe upoštevalo dejstvo, da so vsi dopisi, ki sta jih tožeči stranki poslali Komisiji, skupaj z dopisom z dne 27. marca 1995, imeli referenčno številko NN 40/93, ki jo je Komisija uporabila v spisu v zvezi s prvotnim sporazumom. Taka referenčna številka, ki je bila uporabljena za komuniciranje s službami Komisije, naj sama ne bi imela posebne pravne moči in naj ne bi imela nobenega vpliva na to, ali se novi sporazum opredeli kot nova pomoč ali ne.

85 P & O Ferries s šestim pritožbenim razlogom zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje pri presoji zmotno uporabilo pravo, ko je v točki 66 izpodbijane sodbe menilo, da ravnanje Komisije potrjuje njegovo presojo. Tako ravnanje naj bi nasprotno potrjevalo, da je bila priglasitev, izvedena z dopisom z dne 27. marca 1995, pomanjkljiva.

86 Komisija glede četrtega pritožbenega razloga odgovarja, da morajo po splošni ureditvi postopka državnih pomoči, kot izhaja iz člena 88(3) ES, države članice pomoči priglasiti in da je to veljalo še pred sprejetjem Uredbe št. 659/1999. Ker so odločbe s tega področja naslovljene na te države, jih morajo te same priglasiti Komisiji (glej v tem smislu sodbi z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točka 45, in z dne 15. februarja 2001 v zadevi Avstrija proti Komisiji, C-99/98, Recueil, str. I-1101, točki 32 in 84). Nenavadno bi bilo, če bi priglasitev s strani tretje osebe lahko zaščitila državo članico pred odločbo o odreditvi povračila pomoči. Če bi Sodišče presodilo, da je obveznost priglasitve v vsakem primeru na strani držav članic, bi bil četrti pritožbeni razlog neutemeljen in preostali pritožbeni razlogi v zvezi s priglasitvijo sporne pomoči brez pomena.

87 Glede tretjega pritožbenega razloga Komisija navaja, da je Sodišče prve stopnje v točki 68 izpodbijane sodbe, ki je tožeča stranka ni prerekala, ugotovilo, da so stranke „sporno pomoč štele kot nepriglašeno pomoč“. S prerekanjem presoje Sodišča prve stopnje, da dopis z dne 27. marca 1995 ni pomenil priglasitve pomoči, naj bi P & O Ferries neuspešno izpodbijala presojo dejanskega stanja, ki izhaja iz izpodbijane sodbe.

88 V zvezi s petim pritožbenim razlogom Komisija zanika, da je Sodišče prve stopnje označbo „NN“ uporabilo za pravno ugotovitev, da sporna pomoč ni bila priglašena. Sodišče prve stopnje naj bi ta dokaz upoštevalo v točki 65 izpodbijane sodbe, da bi ugotovilo dejstvo iz točke 68 te sodbe in te presoje ni mogoče izpodbijati v okviru pritožbe.

– Presoja Sodišča

89 Štirje pritožbeni razlogi, ki se bodo tu obravnavali, želijo izpodbijati zavrnitev Sodišča prve stopnje, da bi se dopis z dne 27. marca 1995 opredelil kot priglasitev.

90 Pravna opredelitev dejstva ali ukrepa, ki jo opravi Sodišče prve stopnje, je pravno vprašanje, ki ga je mogoče uveljavljati v pritožbi. Enako velja, na primer, za vprašanje, ali je treba dopis šteti za pritožbo v smislu člena 90(2) Kadrovskih predpisov za uradnike Skupnosti (glej v tem smislu sodbi z dne 19. oktobra 1995 v zadevi Rendo in drugi proti Komisiji, C-19/93 P, Recueil, str. I-3319, točka 26, in z dne 29. junija 2000 v zadevi Politi proti Evropski ustanovi za usposabljanje, C-154/99 P, Recueil, str. I-5019, točka 11).

91 V tem primeru ob upoštevanju narave predstavljenih trditev v zvezi z merili, ki jih je Sodišče prve stopnje uporabilo pri ugotavljanju, da sporna pomoč ni bila priglašena, je vprašanje, ali dopis z dne 27. marca 1995 pomeni priglasitev sporne pomoči, predvidene v prvotnem sporazumu, pravno vprašanje, ki sodi v pristojnost Sodišča.

92 Kot določa člen 88(3) ES, za „načrte za dodelitev ali spremembo pomoči“ velja obveznost priglasitve, kot jo določa ta določba.

93 Iz besedila te določbe izhaja, da za sporazum, kot je prvotni, ki je vzpostavil sporno pomoč, velja obveznost tako določene priglasitve. Kot pravilno navaja P & O Ferries, je zato obveznost priglasitve tega novega sporazuma samostojna v razmerju do obveznosti priglasitve prvotnega sporazuma. Nepriglasitev prvotnega sporazuma, ki je vzrok njegove nezakonitosti, zato ne vpliva na preizkus zakonitosti novega sporazuma, ki temelji na presoji, ali je bila spoštovana zahteva po priglasitvi, ki velja le za ta sporazum.

94 Dejstvo, da se je Komisija z novim sporazumom seznanila med postopkom preverjanja, ki je bil uveden glede prvotnega sporazuma, ne more omajati te ugotovitve. Ker se namreč izpodbijana odločba, kot je bilo že navedeno, nanaša le na pomoč, ki jo je uvedel novi sporazum, je treba vprašanje, ali je bila ta pomoč priglašena ali ne, presojati neodvisno od dejstva, da je Komisija začela postopek preverjanja v zvezi s prvotnim sporazumom.

95 Zato dejstvo, da imajo vsi dopisi, ki sta jih tožeči stranki poslali Komisiji, skupaj z dopisom z dne 27. marca 1995, referenčno številko NN 40/93, ki jo je Komisija uporabljala v spisu v zvezi s prvotnim sporazumom, samo po sebi ne more vplivati na to, ali se novi sporazum opredeli kot nova pomoč ali ne. Sodišče prve stopnje se je

tako nepravilno oprlo na ta dejavnik, ko je presojalo, ali bi sporno pomoč lahko ločili od ukrepov prvotnega sporazuma, in posledično ugotovilo, da sporna pomoč ni bila priglašena.

96 Poleg tega iz drugih podatkov v spisu izhaja, da je P & O Ferries z dopisom z dne 27. marca 1995 želela „v primernem času obvestiti“ Komisijo o obstoju in vsebini novega sporazuma ter o želji strank podpisnic, da se sporna pomoč izvede.

97 Prvič, Komisija je na podlagi informacij iz tega dopisa in glede na „bistvene spremembe v novem sporazumu“ z odločbo z dne 7. junija 1995 odločila, da ustavi postopek, uveden v zvezi s prvotnim sporazumom. Komisija je torej pri preverjanju spornih ukrepov pomoči pravilno upoštevala navedeni dopis, neposredno naslovljen na uradnika, odgovornega za potek zadeve.

98 Dalje, iz besedila odločbe z dne 7. junija 1995 je razvidno, da so bile bistvene spremembe v novem sporazumu uvedene „z namenom, da se odgovori na pomisleke Komisije“. Poleg tega se odločba z dne 7. junija 1995 konča z zelo izrecno navedbo, da „novi sporazum, ki se uporablja od leta 1995 do 1998, ne pomeni državne pomoči“. Komisija torej ne more uspešno zatrjevati, da o ukrepih iz novega sporazuma ni bila obveščena dovolj zgodaj, da bi lahko predložila pripombe, in da ji dopis z dne 27. marca 1995 ni omogočal nadzora opraviti na običajen način.

99 Končno je iz spisnih podatkov razvidno, da sporna pomoč, določena z novim sporazumom, ni bila izplačana preden je Komisija 7. junija 1995 odločila, da ustavi postopek preverjanja, ki ga je uvedla v zvezi s prvotnim sporazumom. Prva izplačila v korist P & O Ferries so se opravila šele decembra 1995. Sicer pa je Komisija v točki 77 obrazložitve izpodbijane odločbe priznala, da „so bili zneski izplačani po ugodni odločbi Komisije z dne 7. junija 1995“. Še več, novi sporazum vsebuje

klavzulo, v katere pomen Komisija leta 1995 ni posegala in določa, da „so bili vsi ukrepi sprejeti z namenom spoštovanja člena 93(3) Rimske pogodbe“. Dejstvo, da je bil novi sporazum sklenjen pred izdajo odločbe z dne 7. junija 1995, ne dopušča ugotovitve, da so se pomoči izvedle pred to odločbo.

100 Torej je Sodišče prve stopnje zmotno ugotovilo, da so zadevne stranke in Komisija sporno pomoč štele za nepriglašeno.

101 Sodišču zato ni treba odločiti o devetem pritožbenem razlogu, ki ga uveljavlja Diputación, da je Sodišče prve stopnje s tem, da ni odločilo o predlogu za predložitev vseh dokumentov v zvezi s sporazumom iz leta 1995, ki bi omogočali ugotovitev, da je Komisija dopis z dne 27. marca 1995 obravnavala kot priglasitev nove pomoči, kršilo pravice obrambe in člen 66 Poslovnika Sodišča prve stopnje.

102 Vendar Sodišče prve stopnje ni zmotno uporabilo prava, ko je presodilo, da dopis z dne 27. marca 1995 ne pomeni priglasitve, ki bi izpolnjevala zahteve iz člena 88(3) ES.

103 Iz zgradbe člena 88(3) ES, ki vzpostavlja dvostransko razmerje med Komisijo in državo članico, je namreč razvidno, da obveznost priglasitve velja le za države članice. Zato ni mogoče šteti, da je ta obveznost izpolnjena, kadar priglasitev opravi podjetje, ki je prejelo pomoč. Tako kot je Sodišče že odločilo, mehanizem nadzora in preverjanja državnih pomoči, ki ga uvaja člen 88 ES, prejemniku pomoči ne nalaga posebne obveznosti. Po eni strani sta obveznost priglasitve in predhodna prepoved izvajanja načrtov pomoči naslovljena na državo članico. Po drugi strani je ta tudi naslovnica odločbe, s katero Komisija ugotovi nezdružljivost pomoči in jo pozove, da jo odpravi

v roku, ki ga določi (glej sodbo z dne 11. julija 1996 v zadevi SFEI in drugi, C-39/94, Recueil, str. I-3547, točka 73).

104 V tem pogledu dejstvo, da v obravnavanem primeru zadevna vlada na dan, ko je bil Komisiji poslan načrt nove pomoči, nobeno zakonodajno besedila za obvestitev da je zakonita ni predpisovalo da jo mora opraviti zadevna država članica z namenom, nima vpliva. Če bi Skupnostna ureditev v členu 2(1) Uredbe št. 659/1999 določila zahtevo, da je priglasitev dolžnost te vlade, bi ta člen le uzakonil sodno prakso Sodišča, ne da bi karkoli dodal stanju veljavnega prava.

105 V teh okoliščinah se je Sodišče prve stopnje, ne da bi v sodbi zmotno uporabilo pravo, smelo opreti na dejstvo, da dopisa z dne 27. marca 1995 ni poslala vlada zadevne države članice, in tako razsodilo, da ta ne pomeni priglasitve, ki bi izpolnjevala zahteve iz člena 88(3) ES.

106 Tako Sodišče prve stopnje ni napačno uporabilo člena 88(3) ES s tem, da je v okoliščinah primera ugotovilo, da dopis z dne 27. marca 1995 ne pomeni priglasitve novega sporazuma.

107 Iz navedenega izhaja, da če je Sodišče prve stopnje v sodbi izkrivilo dejansko stanje primera s tem, da je menilo, da novi in prvotni sporazum pomenita eno samo pomoč, ki se je izvajala od leta 1992, pa je pravilno ugotovilo, da se je sporna pomoč izvajala, ne da bi bila priglašena Komisiji. Zato mora Sodišče zavrniti pritožbene predloge zoper ta del izpodbijane sodbe.

Pritožbeni razlogi: posledice, ki jih je Sodišče prve stopnje izpeljalo iz neizvedbe priglasitve

108 Šesti, sedmi in osmi pritožbeni razlog, ki jih uveljavlja Diputación, želijo omajati obrazložitev izpodbijane sodbe, ki jo je Sodišče prve stopnje izpeljalo kot posledico neizvedbe priglasitve sporne pomoči.

109 S šestim pritožbenim razlogom Diputación trdi, da naj bi Sodišče prve stopnje zmotno uporabilo pravo, ko je v točkah 142 in 143 izpodbijane sodbe sklenilo, da je sporna pomoč nezakonita in da Komisiji tako ni treba presojati njenega dejanskega vpliva na konkurenco in trgovino znotraj Skupnosti.

110 Ta pritožbeni razlog je treba zavrniti. Kot je Sodišče že odločilo, če bi Komisija morala v odločbi prikazati dejanski vpliv že dodeljene pomoči, bi to povzročilo prednost držav članic, ki pomoči dodelijo s tem, da kršijo obveznost priglasitve iz člena 88(3) ES, v škodo tistih, ki jo o pomočeh obvestijo že na stopnji načrta (glej sodbo z dne 14. februarja 1990 v zadevi Francija proti Komisiji, C-301/87, Recueil, str. I-307, točka 33).

111 V obravnavanem primeru je Sodišče prve stopnje, kot je bilo zgoraj navedeno, pravilno presodilo, da dopis z dne 27. marca 1995 ni priglasitev novega sporazuma. Iz tega je lahko izpeljalo, ne da bi zmotno uporabilo pravo, da Komisija ni bila zavezana prikazati dejanskega vpliva dodeljene pomoči na konkurenco in trgovino med državami članicami. Šesti pritožbeni razlog zato ni utemeljen.

112 Sedmi pritožbeni razlog Diputación se nanaša na to, da naj bi Sodišče prve stopnje izkrivilo trditve, ki so mu bile predložene, in tako kršilo pravice obrambe. Sodišče prve stopnje naj bi namreč v točki 203 izpodbijane sodbe navedlo, da se Diputación

ni bila upravičena sklicevati na „varstvo legitimnih pričakovanj P & O Ferries“, medtem ko je kot stranka novega sporazuma uveljavljala varstvo lastnih legitimnih pričakovanj. Četudi bi P & O Ferries uveljavljala izjemne okoliščine in varstvo legitimnih pričakovanj, bi Sodišče prve stopnje lahko ugotovilo le, da Diputación ne bi smela navesti tožbenega razloga, ki temelji na načelu varstva legitimnih pričakovanj tega podjetja.

113 Komisija zatrjuje, da se je pomen sedmega pritožbenega razloga v postopku spreminjal. Diputación naj bi v repliki ponovila tožbeni razlog o kršitvi legitimnih pričakovanj podjetja, ki je prejelo pomoč, ki ga je uveljavljala pred Sodiščem prve stopnje. Diputación naj bi torej v pritožbi uveljavljala drug razlog, in sicer kršitev lastnih legitimnih pričakovanj. Zato naj bi bil pritožbeni razlog v zvezi z legitimnimi pričakovanji podjetja, ki je prejelo pomoč, nov in zato nedopusten. V vsakem primeru pa naj bi bil neutemeljen.

114 Najprej je treba zavrniti ugovor nedopustnosti, ki ga je Komisija uveljavljala zoper sedmi pritožbeni razlog. V nasprotju s trditvami Komisije je Diputación v repliki in v pritožbi navedla isti razlog, da naj bi Sodišče prve stopnje izkrivilo njeno utemeljevanje s tem, da ni upoštevalo legitimnih pričakovanj P & O Ferries, čeprav se je Diputación prav tako sklicevala na lastna legitimna pričakovanja. Pritožbeni razlog je zato dopusten.

115 Vendar pa ni utemeljen. Čeprav drži, da je Sodišče prve stopnje v točki 203 izpodbijane sodbe izrecno navedlo le „legitimno pričakovanje P & O Ferries“, pa je na trditve, ki jih je razvila Diputación, odgovorilo s tem, da je v točki 202 te sodbe presodilo, da mora podjetje, ki je prejemnik pomoči, in ne španski organi, uveljavljati obstoj izjemnih okoliščin, na katere lahko opre legitimna pričakovanja, da bi lahko ugovarjalo povračilu nezakonite pomoči. Diputación zato ne sme zatrjevati, da je Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi izkrivilo njene trditve.

116 Z osmim pritožbenim razlogom Diputación zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo tožbene trditve, ki temeljijo na členu 10 ES, in načelo dobrega upravljanja, ko je v točki 211 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je zaradi teh trditev zakonitost sporne pomoči vprašljiva. Nasprotno naj bi tožeča stranka trdila, da člen 10 ES in to načelo nasprotujeta povračilu pomoči, čeprav nezakonitih. Zaradi te izkrivitve naj Sodišče prve stopnje ne bi zares obravnavalo tega tožbenega razloga in naj bi tako kršilo pravice obrambe.

117 Vendar iz listin iz spisa izhaja, da trditve, s katerimi je Diputación predvsem v točkah 261 in od 272 do 275 tožbe izpodbijala ravnanje Komisije s tem, da se je sklicevala na člen 10 ES in načelo dobrega upravljanja, napotujejo na trditve, ki jih je tožeča stranka razvila, da bi izkazala, da je bila sporna pomoč pravilno priglašena, in so znatno prepletene.

118 V teh okoliščinah ni mogoče uspešno zatrjevati, da naj bi Sodišče prve stopnje potvorilo trditve Diputación, ko je razsodilo, da trditve, ki so se nanašale na člen 10 ES in načelo dobrega upravljanja, predvsem grajale ravnanje Komisije med obravnavo spisa in izpodbijale zakonitost sporne pomoči. Osmi pritožbeni razlog Diputación je torej treba zavrniti.

Pritožbeni razlog: zmotna uporaba prava s strani Sodišča prve stopnje s tem, da je ugotovilo, da sporna pomoč ni združljiva s Pogodbo

119 Četrti pritožbeni razlog v zadevi C-471/03 P edini izpodbija presojo Sodišča prve stopnje, da izjema iz člena 87(2)(a) ES v tem primeru ni uporabljiva.

Trditve Diputación

120 Ta pritožbeni razlog je sestavljen iz dveh delov.

121 S prvim delom tega pritožbenega razloga Diputación zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo obrazložitev izpodbijane odločbe, ko je v točki 165 izpodbijane sodbe navedlo, da sporne pomoči niso mogli izkoristiti porabniki, ki uporabljajo druge ladjarske družbe, ki opravljajo storitve med Portsmouthom in Bilbaom. V točkah 58 in 59 obrazložitve izpodbijane odločbe naj bi Komisija dejansko ugotovila, da člena 87(2)(a) ES ni bilo mogoče uporabiti, ker izbira ladjarskega izvajalca ni bila pregledna. S takim izkrivljanjem besedila izpodbijane odločbe Sodišče prve stopnje tožeči stranki ni omogočilo učinkovito predstavitev obrambe.

122 Z drugim delom tega pritožbenega razloga pritožnica trdi, da je Sodišče prve stopnje v vsakem primeru zmotno uporabilo pravo pri razlagi člena 87(2)(a) ES, ko se je v točki 166 izpodbijane sodbe oprlo na dodelitev pomoči enemu samemu izvajalcu in izključilo druge družbe, ki bi lahko uresničile zasledovani družbeni cilj. Če bi bil le en izvajalec sposoben zagotavljati storitve na zadevni liniji, ne bi bilo mogoče dokazati diskriminatornosti pomoči glede na izvor zadevnih izdelkov. V takem primeru naj bi bil uporabljiv člen 87(2)(a) ES, saj je izpodbijana odločba priznala socialni značaj sporne pomoči (točka 58).

Presoja Sodišča

123 V zvezi s prvim delom tega pritožbenega razloga iz besedila izpodbijane odločbe izhaja, da se je Komisija, da je prišla do ugotovitve, da sporna pomoč ni izpolnjevala pogoja iz člena 87(2)(a) ES, v skladu s katerim je treba pomoč dodeliti „brez diskriminacije glede na poreklo zadevnih izdelkov“, na eni strani – v točki 58 obrazložitve

omenjene odločbe – oprla predvsem na dejstvo, da „so bili vavčerji za potovanje kupljeni pri Ferries Golfo de Vizcaya, in avtonomni baskovski organi niso uspeli dokazati, da je bilo podjetje izbrano na pregleden način“, in na drugi strani – v točki 60 obrazložitve izpodbijane odločbe – na dejstvo, da „bi baskovski organi lahko dosegli enake socialne cilje s spremenjeno ponudbo potovanj“.

124 Zato je Komisija sklepala, da je bilo Ferries Golfo de Vizcaya edino podjetje, ki je prejelo sporno pomoč, in da ni bilo ugotovljeno, da bi se socialni cilji, ki jih je ta pomoč zasledovala, dosegli le z nakupom vavčerjev za potovanje pri tem podjetju.

125 V nasprotju s trditvami Diputación se Komisija torej ni oprla zgolj na nepreglednost pri izbiri zadevnega ladjarskega izvajalca, ko je zavrnila uporabo izjeme iz člena 87(2)(a) ES.

126 Sodišče prve stopnje tako ni napačno razlagalo obrazložitve izpodbijane odločbe in ni kršilo pravic obrambe, ko je v točki 165 izpodbijane sodbe ugotovilo, da „Diputación ni zatrjevala, niti *a fortiori* izkazala, da bi potrošniki lahko imeli koristi od sporne pomoči tudi z morebitno uporabo drugih ladjarskih družb, ki lahko delujejo med Bilbaom in Portsmouthom“.

127 Zato prvi del tega pritožbenega razloga nima dejanske podlage in mu ni mogoče pritrditi.

128 Glede drugega dela četrtega pritožbenega razloga je treba poudariti, da se Sodišče prve stopnje, da je prišlo do sklepa, da člena 87(2)(a) ES v tem primeru ni bilo mogoče uporabiti, v točki 166 izpodbijane sodbe ni oprlo le na dejstvo, da je bil sporazum o nakupu vavčerjev za potovanje sklenjen izključno med Diputación in P & O Ferries.

129 V prvem stavku te točke je namreč ugotovilo, da „na podlagi novega sporazuma P & O Ferries prejme vnaprej določen letni znesek, ne glede na to koliko vavčerjev za potovanje so dejansko uporabili končni potrošniki“. S to omembo je Sodišče prve stopnje želelo izpostaviti, kot je ugotovilo še posebej v točkah 121 in 137 izpodbijane sodbe, da Diputación tega sporazuma ni sklenila z namenom, da zadovolji dejanske potrebe, ampak je bil sklenjen z namenom, da P & O Ferries dodeli korist, ki je ne bi pridobila pod normalnimi tržnimi pogoji.

130 V tem postopku in ob upoštevanju presoje Sodišča prve stopnje o naravi gospodarske koristi, dodeljene P & O Ferries, je omemba v prvem stavku točke 166 izpodbijane sodbe v vsakem primeru zadoščala za pravno utemeljitev sklepanja iz točke 167 izpodbijane sodbe, da sporne pomoči ni mogoče obravnavati kot pomoči, ki je bila „dodeljena posameznim potrošnikom brez diskriminacije glede na poreklo zadevnih izdelkov“ v smislu člena 87(2)(a) ES.

131 Sodišče prve stopnje torej pri uporabi te določbe ni zmotno uporabilo prava.

132 Zato ta pritožbeni razlog v drugem delu ni utemeljen in ga je treba zavrniti.

133 Iz vseh navedenih ugotovitev izhaja, da je Sodišče prve stopnje v sodbi zmotno uporabilo pravo in izkrivilo dejansko stanje primera, ker je v nasprotju s pravnomočnostjo razsojene stvari, ki izhaja iz zgoraj navedene sodbe BAI proti Komisiji, obravnavalo tožbeni razlog kršitve člena 87(1) ES, in ker je ugotovilo, da novi in prvotni sporazum pomenita eno samo pomoč, ki je bila izvedena leta 1992.

134 Ker pa ta pravna napaka in to izkrivljanje dejanskega stanja primera ne vplivata na izrek izpodbijane sodbe, ga ni treba razveljaviti.

135 Pritožbi je zato treba zavrniti.

Stroški

136 V skladu s členom 69(2) Poslovnika, ki se uporablja za pritožbeni postopek na podlagi člena 118 tega poslovnika, se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Komisija je predlagala, naj se P & O Ferries in Diputación naloži plačilo stroškov, in ker ti s pomembnim delom predlogov nista uspeli, se jima naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Pritožbi se zavrneta.**

2. **P & O European Ferries (Vizcaya) SA in Diputación Foral de Vizcaya se naloži plačilo stroškov.**

Podpisi